

Foaia Diecezană

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

Prețul abonamentului:

Pe un an	240 Lei
Pe jumătate de an	120 Lei
Pe un pătrar de an	60 Lei
Un număr	5 Lei
Pentru străinătate pe un an	300 Lei

APARE DUMINECA

Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacției „Foaia Diecezană”, iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrației „Tipografia și Librăria Diecezană” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Lei

PRO MEMORIA...

În vâlmășagul vieții noastre de azi, cu ritmul ei accelerat până la extenuarea celor prinși în goana ei, înlăncărea cu gândul în trecut, cu vremurile lui patriarhale și personalitățile lui creatoare de așezăminte și tradiții, sub forma unei comemorări cât de modeste și lipsite de sgomot, este ca un pelerinaj cucernic și întremător și ca un reconfortant popas pentru orice suflet în stare să descifreze semnele acelor vremuri și importanța, pentru atunci și pentru azi, a realizărilor rămase pe urma personalității comemorate.

Pentru noi cei ce ne străduim să continuăm, inspirați de pilda de vrednicie a înaintașilor, firul realizărilor inițiate de ei cu decenii în urmă în această de Dumnezeu păzită eparhie a Caransebeșului, împlinirea a cincizeci de ani dela moartea aceluia ce a fost Ioan Popasu, primul ei episcop după restaurare, este un astfel de prilej binevenit pentru ca să ne reîmprospătăm în memorie viața și activitatea plină de râvnă creatoare a acestui mare ierarh al Bisericii noastre românești și din acest pios pelerinaj cu duhul să luăm îndemnul de a păstra întreg și neschimbat patrimoniul de înfăptuiri cu care a înzestrat el eparhia noastră, de a spori și desăvârși așezămintele create de râvna-i apostolică și geniu-i creator. Și prin aceasta, înșirându-ne cu recunoștință și admirație în linia de tradiție creatoare inițiată de el, să

asigurăm pe seama episcopiei noastre, ca așezământ central al eparhiei, condițiuni de afirmare — morale și materiale — superioare, ca astfel să ajungă în situația de a desfășura maximul de efort duhovnicesc de care este capabilă spre binele și mântuirea credincioșilor din eparhie și spre rezolvirea norocoasă a atâtor probleme ce i se pun azi în legătură cu consolidarea unității sufletești a neamului.

Pomenirea ce cu cinste și cu laudă i-o facem azi marelui ierarh și ctitor al eparhiei noastre să ne însuflească gândul și vrerea ca în urmărirea acestui ideal să nu ne călăuzim de nicio preocupare mărunță, personală, de niciun interes particular: temporal sau local, ci numai și numai de conștiința că avem datoria să sporim zestrea duhovnicească moștenită dela înaintași până într'atât, ca din roadele ei mântuitoare să se împărtășească, în cel mai scurt timp, cât mai mulți, pe cât posibil toți fiii credincioși ai Banatului nostru drag.

Acesta e glasul mormântului ce-l împodobim azi cu florile recunoștinței noastre. Ace-

sta e imperativul vremii ce străbatem. Imperativ chemat să înăbușe orice tânguire, orice cărtire a tuturor celor ce prea mult s'au obișnuit să profite chiar și de pe urma orânduirii treburilor bisericesti pentru a-și salva un prestigiu mult trâmbițat, mult exploatat, dar în fond inexistent. (—)

EPISCOPUL IOAN POPASU
1808—1889

O pagină de glorie

a Bisericii din Banat.

Plecând ochii sufletului meu asupra trecutului măreț al Bisericii noastre, năvala sentimentelor mă copleșește. Ochii se pierd în ceața acestui trecut, iar sufletul neputincios e să vadă și să redea gloria și frumusețea lui.

Cincizeci de ani dela moartea episcopului Ioan Popasu, ce moment covârșitor pentru a povesti un capitol din cele mai luminoase ale istoriei noastre bisericești!

Și totuși consemnul datoriei mă face să dau contur de ocazie, — nu sentimentelor, cât mai ales imaginilor, grăitoare, dintr'o epocă de glorie și de sbucium.

Nu date sfinte istorice, nici alte relicve — prețioase poate pentru înprospătarea noastră mai mult decât a lor — nu înșir!

Incerc însă, cu admirație și cu sentimente de caldă pietate, să petrec în clipele mărețe ale vieții lor pe cei doi bărbați providențiali, Andreiu Șaguna și Ioan Popasu. Să caut urmele lor sfinte în scumpul pământ al Banatului unde întâiul își desăvârșia ucenicia, iar al doilea anii de coaptă experiență a vieții.

Ce români de nobilă alură în vremuri de cumplită bejenie sufletească pentru neamul lor!

Ce prinți încoronați ai sfintei Biserici strămoșești, pe care cu brațe cavalereste o duc din asuprire în triumf!

Iată văd luna și steaua dimineții, alături! Andreiu Șaguna și Ioan Popasu ne-au călăuzit, mână în mână, ca doi aștri din cer, spre culmile unui destin pururea neapus!

Cu pașii tinereții lui cuprinzătoare, avea conștiința pământului ce calcă: țara istorică a Severinului, leagănul mitropoliei noastre ardelenene. Pământ marcat, ca de o mână cerească, pas cu pas de episcopii! Severinul, Mehadia, Caransebeșul, Timișoara, Lipova, Vârșețul; unde s'a întrecut mai mult spiritul de sfințenie în realizări plăcute lui Dumnezeu, ca aici la noi?

Biograful nemuritorului Mitropolit Andreiu, episcopul Popea — care și-a căutat fericirea tot în Banat — reproduce cu accente atât de vii, graba și interesul cu care Șaguna, profesor al teologiei și secretar al Consistorului din Vârșeț, cerceta arhivele episcopiei luându-și note ce aveau să-i fie de mult folos în providențiala lui misiune.

Iată-l în 1848 pe câmpia Blajului, tânăr, viguros — nu precum îl înfățișează cromolitografiile mai noi, avea doar 40 de ani abia!

— bătând la poarta istoriei și cerând dreptate poporului său! Fără Andreiu Șaguna, Biserica și neamul românesc de dincoace culmilor Carpatine, ar fi încetat să aibe întâietatea, rolul de mentor în viața neamului românesc de pretutindenii!

Și pe când Șaguna își vindea cai și trăsură ca să poate ajunde cu jalba Românilor la împărat, Ioan Popasu scutura visteriile mecenajilor Brașoveni ajutând, ca o țară a pravoslaviei ce era Brașovul, pașii tuturor înaintărilor românești întru ortodoxie!

Prezent cu Șaguna la memorabila svăcnire românească din Blaj, este — cu și fără el — alături de Bănățenii cari pentru vlădicia lor de aici, cereau și ei bărbat din osul și din sângele lor!

Desigur, vor trece încă ani, ca aceste doriri așternute în petiții fără de număr sau duse oral prin deputațiuni de bărbați inimoși, să se împlinească odată! Totuși timpul, sub puterea unor făurari ca Popasu, e folosit clipă cu clipă, și împletit cu rodul călătoriilor oboșitoare, e turnat în realizări epocale! *E gimnaziul românesc ortodox din Brașov! Cununa faptelor lui Popasu...* protopopol cu vârsta de abia 42 ani al minunatului Brașov!

Acesta e mirele „*creștinilor mari și mici, bogați și săraci din Eparhia cea nou reînființată a Caransebeșului*” — cum îl prezintă lor Andreiu în pastorală introductivă din August 1865!

Ce fior de mândrie nu strunește circulara aceasta istorică, în care marele mitropolit amintind titlurile sale, nu știi dacă face un bilanț al năvalnicelor realizări sau un apel, multiplicat în mii și mii de exemplare, la deșteptarea și însuflețirea poporului român bănățan!?

„*Avel a adus lui Dumnezeu cu credință mai multă jertfă decât Cain;*

Enoh se făcuse plăcut lui Dumnezeu prin credință;

Noe prin credință luând răspuns despre cele ce încă nu s'au întâmplat, a făcut corabie spre mântuirea casei sale;

Avraam a mers cu credința în pământul făgăduinței... — așa începe faimoasa circulară, laudând cu pildele Scripturii credința fiilor din eparhia Caransebeșului într'o reînviere a episcopiei lor și a mitropoliei, la care distinșii bărbați ai Banatului aveau cel mai de seamă rol!

„*Iară eu iubitor,* — încheie atât de potrivit marele Andreiu — *trimițându-vă binecuvântarea mea arhierască, laud, binecuvânt*

și mă închin lui Dumnezeu, și Tatălui Domnului nostru Iisus Hristos, carele după mare mila sa ne-a născut pe noi spre nădejdea vie prin învierea lui Iisus Hristos din morți și spre moștenirea cea nestricăcioasă, nespurcată, păzită în ceruri pentru voi, ca ispitirea cea cu mult mai scumpă decât aurul cel peritor și prin foc lămurit a credinței voastre să se afle spre laudă, cinste și mărire, întru arătarea lui Iisus Hristos, pe carele nevăzându-l îl iubim, și crezând în el vă bucurați cu bucurie negrăită, luând sfârșitul credinței voastre mântuirea sufletelor!" I Petru cap. I, st. 3—9.

Este același foc sacru al Scripturii, arzând în sufletul aceluia care spunea: *de m'aș naște de o sută de ori, tot preot aș vrea să fiu!*

Cel ce era vestit cu duhovniceștile cuvinte ale apostolului Petru, se și ostenește, căci abia sunt 11 zile dela hirotonia întru Episcop și iată-l vestind preoților, poporului și tuturora: „mă grăbesc a Vă da în cunoștință că eu am sosit în mijlocul D. Voastre, în locul reședinței mele Caransebeș, am început a funcționa și a lucra la împlinirea chemării mele arhieresti și că am de scop, pentru afacerile bisericesti și școlare, a constitui deocamdată un consistoriu diecesan provizor cât mai curând, amăsurat praxeii noastre bisericesti și în înțelesul normativelor mai înalte“.

Timp de peste două luni eparhia fu condusă de Episcopul ei, ales dar neintrodus oficial, străduitor — cum îl arată circulara ce amintirăm — *„ca școalele în Eparhia mie de Dumnezeu încredințată să se înmulțiască, să crească și să înflorească, știind că întunerecul nu poate cuprinde lumina adevărului prea sântei noastre religii...“*

Anii celor peste două decenii cât flacăra minții și a unei inimi de aur ne-au luminat cărările, au dăruit Bisericii noastre Bănățene fiorii unui triumf binemeritat.

.....

Umbră episcopului Popasu plutește deasupra noastră într'o aureolă de glorie și de sfințenie. Ne caută ca pe moștenirea sufletului său mare, cu dragoste și cu blândă certare. Ne caută în linia gândului său înalt, ne caută între semințiile alese ale Casei Domnului!

Reculegerea noastră, de o clipă măcar, i-ar da măreței umbre odihna împărăței cerești.

...Dar sufletele noastre și astăzi sunt mai reci ca lespede de marmoră, ce-i străjuește somnul de azi cincizeci de ani!

„Foaia Diecezană“.

ICOANE

DIN TRECUTUL EPARHIEI.

Timpul necruțător a rărit binisor rândurile, cândva dese, ale celor ce am cunoscut în os și carne pe primul episcop dreptcredincios român al Caransebeșului.

Nu mai puțin de o jumătate de veac s'a scurs prin sita vremii, de când chiriarhul Ioan a părăsit viața vremelnică de pe acest pământ, dormindu-și somnul cel lung sub lespede rece, așezată în fața altarului bisericii sf. Ioan Botezătorul din cimiterul istoric de aici.

Cu prilejul zilei morții sale, pe care o aniversăm în anul acesta pentru a cincizeci-oară, voi încerca să portrezesc figura marelui arhieru, precum și a împreună-muncitorilor săi, înfățișându-i așa cum au trăit și activat în viața cea de toate zilele.

*

Imaginați-vă un episcop, care pentru prima dată vine la sediul eparhiei sale și nu află adăpost pentru așezămintele bisericesti, indispensabile oricărei dieceze, nu află nici măcar o reședință episcopescă, fie cât de modestă, unde să-și plece capul.

În situația aceasta jalnică se află primul nostru episcop român, când pașeste în anul 1865 pentru întâia oară pe pământul eparhiei, pe care l-a binecuvântat cu activitatea sa pastorală și socială de mai târziu.

Dintru început locuiește în o casă cu chirie, în casa, unde se află acum oficiul de poștă și telegraf.

De aici pornește cu mare voință acțiunea sa de înzestrare a centrului episcopiei cu cele trebuincioase.

Rând pe rând devine stăpân, în inima orașului, pe zidirile ce-i lipsesc, iar ce privește viitoarea sa reședință, pune ochii pe locuința confortabilă a generalului, care demnitar înalt, în urma desființării confiniului militar, era pe ducă.

Folosindu-se de ocaziunea binevenită, pregătește terenul cu istețime, întreținând legături cu ostașii suspuși și în drept a-și da avizul asupra valorizării edificiilor erariale, rămase ca moștenire din fosta graniță militară.

Dupăce se asigură, că atmosfera creiată e prielnică planului său, cere să se vindă eparhiei în condițiuni avantajoase casa, care servise până aci generalului de locuință, pentru a fi întocmită de reședință episcopescă.

Cererea episcopului, însoțită de păreri favorabile, ajunge să fie depusă pe masa de lucru a tinerului împărat Franz Iosef.

Împăratul, luând motivele invocate în dreaptă judecată, scrie cu mâna proprie pe petiție: „Der Wille des Bischofs geschehe“. (Facă-se voia episcopului.)

Așa ajunge arhiereul Ioan la casa, care îi servește de reședință și de centru al mediului, în care se înaripează înfăptuirile de apoi.

*

Sub înalta îndrumare ocrotitoare a episcopului Ioan Popasu se începe epoca de renaștere a românismului integral în acest colț de țară.

În institutul teologic-pedagogic diecezan se pregătesc preoții și învățătorii, pentru a conduce în viitor poporul românesc pe calea cea adevărată.

În fiecare comună mai răsărită se înființează câte un cor binecondus, care afară de cântarea bisericească cultivă cu râvnă și succes și pe cea lumească, aranjând concerte, șezători, jocuri naționale și altele.

Cântarea românească răsună dela un capăt al eparhiei până la celalalt.

Casina română, plasată în edificiul lipit de reședința episcopicească, e locul de întâlnire și de distracție a inteligenței române din Caransebeș și jur.

Petrecerile românești, ajunse să fie vestite, dau farmec vieții românești de pe atunci.

Femeile din societate, îmbrăcate în costum național, cu vâl pe cap și tricolor la brâu, se întrec să contribuie la înălțarea noastră românească.

Se joacă cu temperament „Călușerul“ și „Bătuta“ sub conducerea voinicului vătav și mare român Cârpenișanu.

La ocaziuni sărbătorești de întărire sufletească se întonează „Marșul lui Mihai Viteazul“, „Marșul lui Iancu“, „Adio la Carpați“, recitându-se poezii de cuprins adânc românesc.

Episcopul Popasu cu sftncicii săi seamănă neconținut sămânța naționalismului curat în ogoarele înțelenite pe urma duhului învechit din granița militară, care era străin de sufletul românesc.

Sămânța cade mereu pe teren prielnic, răsare, înflorește, împodobind ființa noastră de români și aducând roade în belșug.

Când nu de mult ne gândiam, noi cești înaintați în vrâstă, ce a fost în vremea aceea românismul pe aceste plațuri, și cât de vorbăreț și speculant devenise pretutindenea în

timpul din urmă, se iveau adeseori în ochii noștri oboșiți lacrimile durerii înăbușite.

De aceea nu putem îndestul accentua însemnătatea muncii intense, depuse un șir lung de ani de înaintemergătorul nostru episcop Ioan și de cei ce aparțineau statului său major.

Paginile istoriei de sub păstorirea sufletească și îndrumarea lumească a neuitatului arhiereu nu pot fi scrise, decât cu litere de aur.

*

În mersul său cu pași repezi spre progres pune mare pond pe învățământ, atât ce privește pregătirea solidă a viitorilor preoți, cât și a pionierilor școalelor noastre confessionale, în cari citadele era concentrată în bună parte vlaga noastră națională.

Trimite tineri de bună speranță în străinătate, la Viena, Lipsca și Cernăuți, la Iena, Gotha și Eisenach, precum și în alte localități cu renume, ca să se pregătească pentru viață, să-și însușească cunoștințele reclamate de catedrele, pe cari aveau să le provadă.

Așa ajunge să aibă profesori destoinici, cari au fost și rămas o podoabă nu numai a eparhiei noastre, dar a întreg neamului românesc.

E suficient să amintim nume ca: Velovan, Olariu, Popovici, Drăgălina, Paul, Goldiș, Măndreanu și alții.

Pe toate terenele și îndeosebi pe cel școlar se lupta cu sărăcia, ceea ce însă nu l-a făcut să dispereze.

Când vedea, că venitele obștești erau sleite, vâra mâna în buzunarul propriu, împărțind ajutoare în dreapta și în stânga.

Dă ajutoare la profesori și studenți, încurajează tineri începători în cariera preoțească, contribuie la toate operele mari naționale, ajutoră pe cei săraci și năcăjiți, cari i se adresează și îndeosebi proptește materialicește alcătuirile sale eparhiale, unde și când aceste sunt avizate la spijin.

Pe candidații de preoți îi chema la reședință, dându-le sfaturi părintești. Cu asemenea prilejuri avea obiceiul se zică: „Acușa, drăguță,*) fă ce zice vlădică și vei vedea, că o să fie bine“, iar despre cel ce jignea bunul simț prin purtarea sa nepotrivită zicea, ca „n'are oleu în cap“.

*

Episcopul Ioan Popasu era scund de statură, îndesat la corp, legănat la umbrelă, și

*) Cu acest cuvânt agrăia episcopul pe subalternii săi.

mare ceremonier, având darul să răspândească în jurul său multă căldură creștinească.

Cu temperamentul său vioi arăta interes pentru toate problemele zilei și îi plăcea se ducă casă deschisă pentru toți.

Purta reverenzi negre de mătasă, iar la ocaziuni festive reverenzi în culoarea liliacului, violet amestecat cu roșu. Pe cap avea întotdeauna potcapul, care în ce privește culoarea simpatiza cu roșul deschis al brâului lat, cu care era înfașurat.

Mesele festive oferite diferitelor clase sociale din oraș deveniseră proverbiale.

Ca primă hârtie oficială ce se înregistra în fiecare an la Consistor, figura cererea către comandamentul militar, pentru compania de onoare la sărbătoarea „Botezul Domnului“.

Drept mulțumită erau toți ofițerii garnizoanei în acea zi invitații episcopului, având el pasiunea de a-i ospăta.

„Căutați să-i serviți bine“ zicea personalului, „ca ofițerii aceștia, după ce vor fi transferați, să ne ducă vestea în toate părțile, că s’au simțit bine la masa episcopului valah din Caransebeș“.

Vizitiul și camelierul, înmănușați, purtau livrea cu rosetă la joben, stând drepti pe capra batarului, acoperit cu piele lustruită și tras de o pereche de cai neastâmpărați.

Era un aspect într’adevăr domnesc și în același timp și festiv, când în dumineci și serbători se îndrepta grav batarul episcopului spre biserică în tempo cadențat.

Această înfățișare festivă se potența la serbători mari, când lume multă circula pe străzile orașului și pivilie făceau să se cutremure geamurile caselor din jurul bisericii.

În atmosfera aceasta serbătorească și cel mai necredincios, ori unde ar fi fost, trebuia să-și ridice mâna la sunetul clopotelor de serbătoare, făcându-și semnul crucii cu gândul îndreptat către Dumnezeu.

*

Dintre colaboratorii arhierelui Popasu amintim în prima linie pe secretarul eparhial și primul redactor al „Foi Diecezane“, Ioan Bartolomei, născut în comuna Șimon, cercul politic Bran.

El a fost la început sufletul administrației noastre bisericești, punând așazicând temelie cea nouă a episcopiei Caransebeșului, îndrumat în activitatea sa de chiriarhul Ioan Popasu.

Unde cauți în arhiva cea veche a episcopiei, vei da de urmele muncii secretarului

Bartolomei, care își câștigase practica în cancelaria aulică transilvană din Viena.

Ca concepist de prima forță stiliza toate circularele, scria articolele editoriale și purta corespondența aleasă a episcopului.

Fiind din cale afară de nervos, n’avea răbdare să stea locului și astfel făcea impresia unui om foarte neliniștit, în schimb turna conceptul cu o dibăcie rară, încât cu drept cuvânt merită a fi numit „cancelarul eparhiei“, cum i-se și zicea.

Un alt sfetnic al chiriarhului Popasu, îndeosebi în cele bisericești, a fost protosinzelul-profesor, mai târziu asesor-referent Filaret Musta, de origine din comuna Văliug, al cărui portret, încadrat în negru, l-am fost afixat, când în ziua serbătoarei Cuvioasei Maica Paraschiva din anul 1930 a trecut la cele vecinice.

Cu cunoștințele sale teologice, limbistice și de cultură generală a fost mai mult o fire de profesor, decât de administrator.

Față de persoana episcopului Popasu era supus, ascultător, cu un cuvânt adevărat călugăr, care a învățat mult dela înaintestătorul său.

Mai târziu i-a revenit rolul important de a conduce eparhia în repetate rânduri în împrejurări extraordinare de grele, suferind prigoana vremii pentru simțemintele sale românești, curate ca aurul, până în sfârșit i-a răsărit și lui soarele dreptății, indicat fiind în rândul arhierilor și apreciindu-i-se pregătirea științifică prin acordarea titlului de „Dr. honoris causa“, conferit de facultatea teologică a Universității din Cernăuți, pentru a-i servi drept mângâiere la adânci bătrânețe, pe care le-a ajuns din voia nepătrunsă a lui Dumnezeu.

Un alt consilier îl avea episcopul de pie memorie în persoana distinsă a asesorului-referent Ioan, sau cum se scria el „Iuon“ Ionașiu.

Născut în Sintestiul de lângă Făget, devine profesor la gimnaziul din Brașov, de unde îl aduce episcopul la Caransebeș, ca referent al chestiunilor școlare și culturale, funcționând într’una și ca profesor la institutul pedagogic.

Apartinea grupului Mocionyi și se prezenta ca o figură de adevărat profesor. Vecinic cu un „parasol“ albastru în mână, cu pantalonii cam strâmți și cu crețuri, cum se purtau pe atunci.

Pe tema naționalismului deslănțuia discuții aprinse, eșofându-se câte odată până la exasperare.

Acest cap luminat, plin de suflet și îndrumător al dascălimei noastre confesionale atât de meritoase pe teren național, înființează „Reuniunea învățătorilor confesionali din eparhia Caransebeșului“, al cărei președinte a fost până la moarte.

Un stâlp puternic al vremurilor românești de pe atunci era și asesorul-referent dela episcopie eparhială, Aron Damaschin, de origine din Cireșul.

Nu numai român intransigent, dar cu statura sa osoasă se prezenta ca un tip de revoluționar, care cu ocazia alegerilor dietale flutura în aer obada lată a pălăriei sale în fruntea masei alegătorilor români, purtând la braț eșarpa de aranșor.

Și el aparținea Mocionyeștilor, trebuind să părăsească serviciul administrativ de stat, pentru ținuta sa agresivă în cele naționale.

Insistând cercurile militare, ca asesorii Ionașiu și Damaschin să fie delăturați din serviciul Bisericii, episcopul Popasu i-a susținut cu tărie, dând prin aceasta dovadă de o nouă însușire înaltă a caracterului său.

*

Acum să trecem în continuarea firului amintirilor din trecut la una dintre cele mai impozante manifestațiuni ale sufletului românesc, care a fost jubileul de preoție de 50 de ani al episcopului Ioan Popasu.

Gândirea și simțirea românească ajunsese pe atunci la culme.

Țăranii noștri, cari purtau în suflet ideul național, îmbrăcați de serbătoare în portul lor pitoresc, inundează cu acest prilej festiv orașul nostru.

Îndeosebi sunt de relevat corurile țărănești din aretul Logoșului, cari trimiseseră aproape din fiecare comună reprezentanții lor cu muzici și placarde mari.

A fost ceva unic, să vezi ordinea aceea exemplară, urmată de atâtea grupuri de coriști, cari conștii de ființa lor de români, defilau în fața reședinței episcopoești, acompaniați de sunetele înviorătoare românești ale muzicii unui taraf de lăutari tuciurii.

Episcopul, copleșit de emoție, și-a primit atunci binemeritata răsplată pentru multele sale realizări pe teren bisericesc și obștesc, în folosul eparhiei și al națiunii.

*

Până la anul 1885 se litografiau pe o piatră circularele, adresate oficiilor protopopești și parohiale din eparhie.

În anul acela se înființează, spre marea bucurie a episcopului, tipografia diecezană cu concursul de expert al tipografului Eduard Haustein din Viena. Nu după multă vreme urmă și deschiderea pentru public a localului librăriei diecezane, ca o dovadă, că arhiereul Popasu avea bun simț comercial. De aceea și privia cu viu interes din fereastra dela etaj a reședinței sale tot ce se petrecea peste drum în localul interprimderii celei noi a eparhiei.

Simțului său desvoltat în cele comerciale se atribue și legăturile, pe cari le întreținea cu neguțătorii de aici, din vechea gardă, cari toți erau cândva proprietari de case cu etaj în mijlocul orașului.

Întreținea legături de bună cunoștință cu chir Iova Peța, cu chir Gheorghe Băiașu și cu alții, cum au fost familiile Poșta, Stancovici, Vasilievici și Crăciun.

Nu-i convenea episcopului contabilitatea complicată, ci trebuia să i se prezinte pe o filă venitele, pe cealaltă cheltuielile. De aceea fiecare fond eparhial, de care nu erau multe la început, avea câte o scafă de lemn în Cassa de fier, unde se păstra numărul lui propriu, fără să se facă cauză comună cu banii gata dela celalalte fonduri, cari încă își aveau fiecare câte o scafă.

Episcopul Ioan Popasu a fost cunoscut de mare bibliofil. Nu apărea o carte mai de valoare de cuprins teologic și cu deosebire din domeniul predicilor, pe care să n'o fi cumpărat din banii săi pe seama bibliotecii episcopoești.

Când cu ani în urmă făcusem inventarul complet al acestei biblioteci, aflai ce mare interes arătase episcopul pentru augmentarea bibliotecii dela episcopie cu toate cărțile bune, ce apăruseră în cursul timpului.

Ca mare iubitor de flori naturale dispunea an de an, ca în grădina cea mare dela reședință să se samene semințe de diferite flori, comandate din orașul Erfurt, numit și „orașul florilor“.

În această grădină, învelită în mireasma plăcută a florilor, căuta episcopul, obosit de grijile zilei, recreație, iar în timpul de dogoare a verii făcea câte o excursiune, în amurg de seară, la „Teiuș“-ul secretarului Ioan Bartolomei, situat în apropierea cantonului căii ferate.

Pentru restabilirea sănătății urma în fiecare an obișnuita sa cură la băile din Carlsbad, oprindu-se în treacăt în Viena, unde cumpăra pe seama reședinței sale obiecte de valoare, care și în zi de astăzi sunt bine apreciate de

cei cu pricepere pentru asemenea achizițiuni. După Carlsbad continua cura câteva săptămâni la reședință cu apă minerală.

*

Și regretabilul episcop Ioan a avut de a face cu curente potrivnice, care i se opuneau și nu-l mai slăbeau din critici. N'a fost ferit nici de intrigi, țesute cu scop de a-l supăra la bătrânețe.

Poate, că în unele privințe s'a lăsat influențat și acolo unde nu trebuia, dar aceasta n'a putut fi motiv, de a-i aduce supărări.

Apărea pe atunci la Sibiu o foaie pentru umor și satiră sub numele de „Calicul“.

La jubileul de 50 de ani apăruse în această foaie următoarea felicitare:

„Să trăiască „Drăguța“*)
În ciuda lui Musta“.

Cu aceste două șiruri s'a făcut protosin-celului Filaret Musta mare nedreptate, de vreme ce în repetate rânduri, când a avut șansă de a fi ales episcop al Caransebeșului, a dat dovadă de abnegațiune față de alți candidați, mai în urmă față de arhimandritul Dr. Iosif Badescu.

*

La parastasul, celebrat pentru în Domnul adormitul arhiduce-moștenitor de tron, Rudolf, fiind la datorie, și-a atras boala, care l-a răpus în ziua de 17 Februarie 1889, spre marea mâhnire a enoriașilor săi.

După episcopul Ioan Popasu n'a rămas avere, au rămas însă instituțiuni, pentru a căror temeluire a depus mari eforturi de voință și pe cari le-a ajutat cu mână largă, ca să poată funcționa în spirit bisericesc-național, fiind principiul său de viață: „Ale tale dintru ale tale“.

În urmarea faptului, că a fost un bărbat cu concepții înalte, studenții institutului teologic și-au numit societatea și fondul lor de ajutorare după neuitatul arhieru Ioan Popasu, păstrându-i cu sfințenie numele până în vremea noastră.

Primăria orașului Caransebeș, drept recunoștință pentru înfăptuirile sale în acest oraș, a numit strada principală „Strada Episcop Popasu“, fiind casele din această stradă în parte proprietatea eparhiei în urma strădaniilor depuse de episcopul decedat.

Guvernul țării, ca un prinos cuvenit de admirare a dat școlii normale de stat din

localitate numele marelui Ioan Popasu, având această școală la bază tricolorul unui românism învăpăiat, care a trebuit să iasă purtător de biruință.

În sfârșit „Frăția ortodoxă“, această nouă creațiune în sânul bisericii noastre, i-a ridicat în toamna anului 1935 din ofrande obștești, la loc de frunte, un bust, turnat în bronz și piatră, ca mărturie, că meritele neperitoare ale sale au fost apreciate cum se cuvine de credincioșii eparhiei, pe care a condus-o atâta vreme și atât de bine.

*

Cuvine-să, ca cu prilejul trist al zilei trecerei sale la cele vecinice, să ne apropiem cu pietate de colțul lespezii din biserica sf. Ioan, care a acoperit cândva rămășițele pământești ale celui ce a fost cel dintâi episcop ortodox român al Caransebeșului și să ne închinăm în fața acestui loc de odihnă, aducându-i omagiul nostru de adâncă recunoștință pentru toate cele ce a înfăptuit și susținut cu jertfe timp de aproape douăzecișicinci ani, cât a păstorit eparhia Caransebeșului cu vrednicie, fiind unul dintre cei mai buni ai noștri.

Fie-i memoria pururea binecuvântată.

Aurel Moaca.

Intru amintirea primului Episcop al diecezei Caransebeșului, Ioan Popasu.

*Aduceți-vă aminte de
mai marii voștri!*

În prima jumătate a veacului trecut poporul românesc, mișcat de ideile și faptele unora dintre fiii săi și sub impresia marilor evenimente ce s'au petrecut în Apusul Europei, a trebuit și el să dea în mod mai vădit semne de viață și să iese la iveală ca un popor, care voaște să trăiască cu demnitate și nu în amorțire ca mai înainte. Se înțelege dela sine că spre acest scop, înainte de toate, avea trebuință nu numai de brațe viguroase, cari să poarte arma, dar mai ales de capete deschise și luminate, cari să arate fraților lor calea cea adevărată, calea care duce la mântuire și totodată oameni, cari să deschidă și lumii — carea nu cunoștea pe Români — ochii minții, ca să-i vadă așa cum sunt ei într'adevăr și nu precum spuneau gurile rele. Așadară îndoit era rodul oamenilor de bine ai Românilor în lucrarea lor: Acela de a lumina pe frații lor Români și acela de a arăta

*) Aluziune la persoana episcopului Popasu.

străinilor, *că Românul este capabil și pentru cele mai frumoase virtuți cetățenești!*

Era greu rolul acesta, greu foarte, pentru aceea și vedem că poporul nostru, de veacuri apăsător și pururea împedat în calea lui spre înaintare în acele vremi de grea cumpăna nici nu avea decât un număr foarte neînsemnat de atari oameni, dară cu atât mai neperitori sunt aceia.

Între acești puțini, cu tot dreptul putem număra pe fericitul Episcop Ioan Popasu.

Idea cea mare, care însuflețea pe la mijlocul veacului trecut inima Românului, era idea naționalității, o idee încă dela reformatie încoaci populară și plină de farmec în viața popoarelor. Nu-i vorba, Românul încă de pe vremea marilor săi cronicari și istorici și mai ales de pe vremea marelui dascăl Gheorghe Lazăr și a bravului oștean Tudor cunoștea bine această idee. Vorba era ca acum cuvântul trup să se facă. Acesta era lucrul cel mare, lucru dela care atârna viața ori moartea Românului. Provedința dumnezeiască însă, care pururea veghia asupra singuraticilor și asupra neamurilor, în atotbunătatea și vecinica ei înțelepciune s'a îndurat și a trimis povățuitori tari, așezând pe unii proroci, iar pe alții apostoli dintre fiii de bine ai mult cercatului neam românesc. Pus-au în fruntea celor de dincoaci de Carpați cu surle și tobe pe părintele libertății noastre Avram Iancu, iar în fruntea prorocilor și apostolilor pe întâi chematul Andreiu, ambii plini de râvnă către frații lor de un sânge și de o credință și neoboșiți în munca lor de cărmaci.

Unul însă dintre puținii apostoli ai ideii pentru care abia acuma începuse a se însufleți în masse mai mari Românul binesimțitor, fără îndoială era vrednicul protopop de pe atunci al Brașovului Ioan Popasu.

Când a sosit plinirea vremii și o mare parte a poporului românesc s'a adunat într'un câmp deschis, ca acolo sub cerul liber să dovedească lumii, că el trăește și că voește să trăiască ca atare și pe viitor, protopopul Ioan Popasu a ocupat acolo un loc de frunte și a fost și el însărcinat, ca încă cu vreo câțiva să meargă la tronul prea înalt și să spună celor chemați, cari sunt dorințele credincioșilor cetățeni români.

Tot pe timpul când era protopop în numitul oraș din Ardeal, Ioan Popasu, pe deplin încredințat de marea putere a învățăturii, nu s'a liniștit până ce nu a înființat pe seama Românilor o școală pentru carea pururea va fi memorabil și cu pietate pomenit.

Da, căci lucru mare, mare de tot era, că în acele vremi de restriște pe când poporul nostru, datat în umbră și întunec, nu se putea însufleți încă pentru armele luminii și pe deasupra era sărac lipit pământului, să ridice școli pe cari să le pismuiască până și cei mai înaintați conlocuitori din acele părți.

Dar strădania de fer, munca fără preget, voința cea tare, din care a răsărit râvna neasămuită, a învins toate greutateile și pedicile ce stau în cale: Școala s'a făcut și făcută este.

Când venise vorba, ca biserica română dreptmăritoare, scutul din vechime al neamului nostru să se pună pe niște temelii mai tari și să se înzestreze cu drepturile cari le avuse odinioară și cari i se cuveniau după adevărata ei valoare, pe numitul ei protopop arhimandrit îl aflăm luptând pentru redobândirea acestor drepturi alături cu cei puțini aleși și în frunte cu nemuritorul Andreiu Baron de Șaguna.

Acestea și alte fapte mari și vrednice de imitat l-au adus pe fericitul Ioan Popasu într'un mod de tot firesc în fruntea nou înființatei eparhii ortodoxe române a Caransebeșului căci numai un bărbat, care luase parte activă la lucrările mai de valoare ale neamului nostru, care întemeiasse o școală română de model și care luptase cu stăruință și cu multe jertfe pentru reînființarea Mitropoliei ortodoxe române, de garanța cuvenită, că aici unde trebuiau să se învingă pe toate terenele greutateile începutului, va fi în stare să pună bază solidă și sănătoasă mersului bisericesc și al neamului nostru mult cercat. Era grea, din seamă afară grea misiunea ce i s'a impus când i s'a încredințat toiagul arhieresc, pentru că la sosire în Caransebeș nici nu avea unde „să-și plece capul“ necum să iee din gata și să zică, „să fie și să se facă“. Dar răbdarea, priceperea și zelul spre lucruri bune l-a ajutat, de încetul cu încetul a trecut peste greutateile începutului cu un succes mai mult decât așteptat.

Tochmai din această cauză vedem, că nu peste mult, fiii bisericii ortodoxe române, drept recunoștință a faptelor sale mărețe ce le-a săvârșit, îl chiamă în fruntea lor în locul marelui Andreiu, alegându-l Mitropolit. Și vina nu este nici a Bisericii nici a neamului, ci a guvernului maghiar care n'a voit să-l vadă la această treaptă înaltă pentru sentimentele sale intrasingente românești.

Rămas și mai departe Episcop în Caransebeș a lucrat neobosit pe toate terenele vieții noastre publice, cu deosebire însă un lucru se pare a fi, care mai cu deadinsul l-a preocupat și anume: luminarea credincioșilor eparhioți.

Spre acest scop a înființat institutul pedagogic, iar cel teologic fusese transpus din Vârșet la Caransebeș încă în anul 1865, și pe amândouă le-a prevăzut cu puterile didactice necesare ridicându-le la nivelul altor institute de asemenea natură, iar mai târziu în 1885, pentru a face posibilă lățirea luminei în cercuri cât să poată mai largi, a întemeiat o tipografie și o foaie românească.

Acestea sunt în linii generale mărețele fapte, cari au împodobit căruntețele impunătoare ale fericitului Episcop Ioan Popasu la bătrânețe și cari l-au făcut neuitat de către biserică ce o păstorise și de neamul din care a făcut parte. Acestea sunt modelele de cari fiii sufletesti ai fericitului Episcop Ioan Popasu se însuflețesc cu plăcere și din cari ca dintr'un izvor nesecat se vor însufleți și generațiile următoare.

Un singur lucru, o singură dorință a mai avut fericitul Episcop Ioan Popasu, pentru ca să vadă fiii lui sufletești, întocmai așteptării inimii lor, săvârșită încununarea mărețelor sale fapte și adecă: dorința de a vedea înzestrată dieceza noastră și cu niște localități pe seama teologilor și pedagogilor, potrivite împrejurărilor timpului. Realizarea acestei dorințe o credeam cu toții cu atât mai ușoară, cu cât viociunea atât sufletească cât și trupească, de carea dispunea din mila lui Dumnezeu, într'una cu cunoștințele largi și cu experiențele bogate ce le avea, erau garanță, că dat îi este de Sus să facă și lucrul acesta. Dară durere, cu dorul acesta, pe neașteptate a murit fericitul Episcop Popasu la 5/17 Februarie 1889 jelit de întreaga suflare românească.

Iată un suflet fericit, carele pe patul morții a putut esclama cu poetul: „Oh Doamne în lume cât am stat, în ochii ei plini de admirare pe Tine te-am reprezentat“.

Fericiți sunt deci păstorii, cari urmează acestui mare arhieru în toate faptele cele bune ca astfel talentul primit să-l reîntoarcă strălucit în splendoare, spre mărirea lui Dumnezeu și spre binele și fericirea bisericii și a neamului nostru mult cercat și iubit românesc!

Ioan Murgu, protopop.

Ingrijii-vă, îngrijii-vă iubiților creștini, ca bisericile voastre să fie înzestrate cu preoți luminați, cu odoare curate, împodobite și luminate. Aveți grijă ca școlăle voastre să fie încredințate la învățători harnici — să fie izvor de lumină, de creștere bună.

**Din Pastorală Epp. Popasu
dela Crăciunul anului 1865.**

Cincizeci de ani dela moartea primului Episcop al Caransebeșului.

De : **Prof. Const. Rudneanu.**

„Foaia Diecezană“ a luat frumoasa inițiativă de a aniversa cincizeci de ani dela moartea marelui ierarh Ioan Popasu, întâiul episcop al reînființatei episcopii a Caransebeșului.

Episcopul Ioan Popasu a apărut în Banat într'o vreme, când Biserica ortodoxă română lupta din greu cu frații Sârbi pentru restaurarea limbii naționale pe teren bisericesc și școlar.

Biografia episcopului Ioan Popasu o cunoaștem din broșura temeinică a mult-regretatului episcop Dr. Iosif Traian Badescu și a harnicului consilier ref. eparhial de azi, a d-lui Nicolae Cornean. Mult material zace încă nelucrat, mai ales în cece privește activitatea național-politică ce a dezvoltat-o Ioan Popasu înainte de a fi ajuns episcop. Proceșele verbale ale ședințelor memorabile ale Românilor din Ardeal, petițiile și atâtea acte de mare suflu românesc sunt iscălite ne înfricatul bărbat al Românilor ortodocși.

Din Brașovul ortodoxiei românești vine în Caransebeș la 26 August 1865 cu dorul de muncă pentru înălțarea Bisericii și a neamului. Experiența-i bogată, simțul fineții și mai ales bunătatea-i proverbială așa cum au relatat-o ceice au fost în jurul lui — l-au făcut repede cunoscut în întreg Banatul.

O grijă deosebită poartă școlălele confessionale, căci viitorii preoți aveau să devină oameni luminați, dotați cu cunoștințele cele mai de seamă pentru lupta grea ce trebuiau să o ducă cu dușmanii credinței ortodoxe române.

Realizările lăsate în urma păstoririi primului episcop, sunt cele mai de seamă. Rând pe rând răsar deodată o mulțime de instituțiuni bisericești, culturale, economice — fără de care nu se putea lucra în nicio direcție. Pretutindeni unde erau ocazii de promovare a intereselor bisericești, naționale și de ordin cultural — Vlădica Ioan Popasu era în fruntea lor — le patrona, le sprijinea, cu mult tact, cu multă înțelegere.

Și dacă ne transpunem în acele vremuri de organizare eparhială — atunci observăm, că ele trebuiau cimentate de o energie superioară, care să fie deasupra intereselor meschine omenești — și acesta era Episcopul Ioan Popasu. Oricât de mari ar fi fost pute-

rile sufletești ale episcopului de Caransebeș, el n'ar fi izbutit ca să facă ceea ce a săvârșit, dacă n'ar fi avut o seamă de oameni cuminți, luminați și mai ales gata oricând să sprijinească pe Vlădicul lor în acțiunile ce le iniția.

Întâlnirea acestor doi factori, a episcopului creator de valori spirituale și a mediului luminat și sprijinitor — au dat naștere la ferocita epocă de conducere eparhiei Caransebeșului.

Istoria nepărtinitoare a Banatului îi va rezerva pagini de glorie, așa după cum le merită. Drept răsplată a faptelor mărețe la anul 1874 Ioan Popasu este ales mitropolit, dar nu a fost confirmat de împărat.

Omul care o viață întreagă a muncit, trudindu-se pentru binele obștesc al neamului a simțit întristarea și decepțiile ce s'au abătut din multe părți, dar cu resemnare le-a primit toate, muncind până la ultima clipă a vieții, când în 5/17 Februarie 1889 și-a dat obștescul sfârșit.

Se cuvine azi să aducem prinos de recunoștință aceluia care a păstorit cu duhul blândeței — realizând o tradiție și o școală puternică a ortodoxiei române în Banat.

Episcopul Ioan Popasu și limba maghiară.

— Amintiri. —

În toamna anului 1889, înainte cu 50 de ani, când mi-am ocupat catedra de profesor al Institutului pedagogic diecezan al Caransebeșului (astăzi Școală Normală), figura venerabilă a decedatului episcop Ioan Popasu, fost mai înainte protopop al Brașovului, dănuia încă plină de viață în inimile bănățene, și îndeosebi trăia în mijlocul corpului profesoral dela numita școală, unde aproape toate puterile didactice de care se mândrea eparhia împreună cu șeful ei, erau datorite râvnei părintești și sprijinului, moral și material, jertfit cu largă mână de acest Arhiereu, adevărat făcător de minuni.

Colegilor mei din corpul profesoral — condus ca director de însuși episcopul, iar ca profesor dirigent de regretatul pedagog Ștefan Velovan — le dătoresc câteva amintiri din viața bogată în muncă și trudă a merituosului vlădică dela Caransebeș.

Rețin, din povestirile lor, următoarele amintiri:

Era pe vremea unei vizite a Împăratului-rege Francisc Iosif în Bănat.

Căpeteniile civile și bisericești din partea locului primiseră ordin dela înalta stăpânire ungară să întâmpine pe M. S. Regele cu vorbiri patriotice, ținute exclusiv ungurește, adică în limba statului.

Bătrânul episcop s'a executat și, în fața împărătescului oaspe și a sftnicilor săi, și-a cetit discursul ocazional, asigurându-i de „neclintita“ fidelitate a credincioșilor supuși Majestății Sale. Ungurii își au, pentru cuvântul „neclintită“, pe al lor „tántorithatallan“, cam greu de rostit din partea celor puțin familiarizați cu limba lui Arpad. Astfel și oratorul nostru, părintele episcop făcu, în prezența monarhului și a domnilor dela Budapesta, din cuvântul „tántorithatallan“ un fel de „tontorontotonto“ sau așa ceva. Împăratul, de asemenea puțin inițiat în tainele limbii maghiare, observă cu delicateță celor din jurul său:

„Plagen Sie nicht den alten Herrn!“ (Nu necăjiți pe bătrânul vlădică.)

Recepția, cu episcopul dela Caransebeș, s'a continuat apoi nemțește.

Odată, la un examen de „calificație“ (capacitate) învățătoarească, comisiunea examinatoare, alcătuită din profesorii institutului în frunte cu episcopul, ajunsese la limba și literatura maghiară. Inspectorul școlar ungar era, firește, prezent și punea întrebări în „limba statului“, neștiind pe cea românească. Unul dintre candidați, să-i zicem Avram Ștefănescu, citea o proză maghiară și se cam încurca la rostirea vocalelor din vorba „gazdagabb“, roștind *gozdogob*.

— Ia seama, Avrame, nu-i „gozdogob“, e gazdagabb. . .

— Că, mă rog, așa am zis și eu. . .

— Cum ai zis: s'auzim! intervenea iarăș profesorul.

— Gozdogob! — stăruia candidatul.

Sunetul a unguresc (un fel de **oa** românesc) nu era chip să fie pronunțat corect de graiul bietului Avram Ștefănescu, a cărui față asudase în chinuirea organului vocal și în groaza că va lua notă rea din limba maghiară.

Episcopul Popasu, președintele comisiunii, impresionat de pătımirea celui ce se căznea să rostească pe ungurescul **oa**, socoti să intervieve și-l întrebă:

— Acușa, fiule, spune-mi: aveți voi acasă un purcel?

— Da, Prea Sfințite, avem. . .

— Bine, dragută; apoi mai spune-mi: când te apropiai să-i dai de mâncare, nu auzai cum începea să grohotească în limba lui: **oa-oa-oa ?...**

— Am auzit, în toată ziua, Prea Sfințite...

— Atunci, înțelegi: tăman așa-i și cu limba aceasta din carte: **oa-oa-oa!**

S'a răs cu poftă în toată sala. Chiar și domnul inspector părea înveselit... Iar candidatul Avram Ștefănescu nu mai avea frică: gluma vlădicului îi aducea scăparea din necaz...

Astăzi? Alte timpuri, alți oameni. Apostolii învățământului primar, din țara noastră mărită, se pot desvolta neforțați, bucurându-se de libertățile și drepturile ce li se cuvin.

Românizarea nu se face prin institute de învățământ, ci prin masa unei populațiuni de cultură superioară.

Enea Hodoș prof. î. r.

Memoriei lui Popasu.

Astăzi să împlinesc 50 ani dela moartea marelui episcop restaurator *Ioan Popasu*.

La acest praznic al evlaviei, când ne aprindem din nou candela pioaselor aduceri aminte pentru cel ce a pus bază dezvoltării culturale, morale, naționale și materiale a acestei eparhii, când din nou ne stau în față înfăptuirile celui ce la descindere pe aceste plaiuri „n'avea nici unde să-și plece capul”, va străbate ca o rază luminoasă iarăși sufletele fiilor acestei eparhii, prodigioasa și multipla-i activitate, cari în amintirea memoriei lui, astăzi după 3 ani de zile, îi aduc din nou un modest prinos de recunoștință.

Nu între noi s'a născut și a crescut ci la noi a venit din inima Brașovului, urmând poate unei chemări de sus, ca să săvârșească și aici, ceea ce a înfăptuit ca protopresbiter în orașul lui de origine. Epoca înfăptuirilor lui Popasu în istoria sbuciumatului neam românesc din Ardeal, se termină în anul 1865, când el descinde cu gând curat de ridicare a acestei dieceze, în vechia cetate a Caransebeșului, care a trăit în aceste clipe, vremuri cu adevărat istorice.

Abia sosit îl frământă și'n același timp i-se zămislese în mintea-i luminată, idei noi, în slujba cărora își puse el toate ostenele vieții lui destul de sbuciumate și începe îngrabă destelenirea ogorului greu al reconsolidării episcopiei nou înființate, în fruntea căreia se află acum, jertfind mult din puținul său ce-l avea, ca să cruțe mijloacele materiale ale diecezei și să lupte

din răspuseri cu multe greutate pentru reorganizarea, redeșteptarea conștiințelor și biruința ideilor în slujba cărora își închinase deacum viața sa.

Prin neobositele lui stăruințe creatoare, prin înțelepciunea lui rară, prin abnegația sa de adevărat apostol și datorită faptului că sa înconjurat de o pleiadă de oameni cari au dat o generație falnică de slujitori ai altarului, cari îi erau colaboratori și sfințici la problemele mari ce-l munciau, s'a trezit la conștiința unei noi demnități și încrederi de propășire a eparhiei Caransebeșului spre idealul unui viitor mai fericit. Pe cât de energic era în suprimarea răului, pe atât de plin de dragoste se arată față de sincerii colaboratori ai săi în slujba binelui acestei eparhii. Cu puterea personalității sale, înaltă conștiința morală a Clerului, — pentru a cărei educare a înființat institutul teologic, în fruntea căruia a pus profesori titrați și specializați în străinătate în domeniul teologiei, — și'n același timp și a poporului drept credincios, la un nivel mult superior celui din trecut și le întări încrederea în mântuirea ce nu avea să întârzie prea mult, la sânul ocrotitor al bisericii noastre ortodoxe naționale.

În toate faptele și lucrările lui se întrezărește un singur gând, „progresarea, fericirea și binele fiilor săi sufletești”, și episcopul Popasu numai atunci se simțea bine și fericit, când mai putea adăuga o petricică la temelia clădirii mărețe a viitorului ce-l pregătea pentru această eparhie, astfel încât prin organizarea ce i-a dat-o prin instituțiile culturale cu cari a înzestrat-o prin operele spirituale, prin bunurile materiale cu cari a împodobit-o, dar mai presus de toate prin duhul nou de viață ce i-l a inspirat, a așezat-o pe bazele unui trainic progres pentru viitor.

Oare atunci putem noi să nu ne prosternem cu admirație și recunoștință înaintea figurii acestui arhipăstor rămas nemuritor pentru noi? Ba din contra, opera lui stând înaintea noastră ca un far călăuzitor pe drumul vieții, ne vedem și astăzi în situația de a cere duh din duhul lui și a ne însufleți de idealurile lui, căci numai așa ne putem aprinde de focul sacru al iubirii de biserică și neam, ce i-au mistuit sufletul său. Și dacă astăzi îi facem pomenirea lui cu laudă, îl admirăm pe el și opera sa și ne inspirăm din înfăptuirile lui se cuvine apoi ca noi toți foștii lui fii sufletești, umplându-ne sufletele de duhul său și făcând făgăduință sinceră că-i vom păstra și cultiva scumpa moștenire, să mergem la mormântul său și închinându-ne în fața faptelor lui, îmbrățișând cu căldură toate înfăptuirile lui pe teren bisericesc, național și cultural și acolo în fața criptei sale, să-i aducem prinos de adâncă

pietate și de vecinică recunoștință; apoi, înălțând rugăciuni cucernice pentru fericita odihnă a sufletului lui frământat, să-i promitem că-i vom urma măreața pildă de a ne înălța totdeauna deasupra tuturor patimilor și pasiunilor cotidiene; să-i promitem solemn că totdeauna ne vom aduce aminte cu recunoștință de acest bun Părinte sufletesc, ce ni-a fost, în vremuri de grea restriște pentru noi. **Căci numai așa îl vom sărbători și aniversa cu demnitatea și pietatea cuvenită.**

Preot **Petru Toma**
esactor eparhial.

Episcopul Ioan Popasu.

Din umbra trecutului, întunecat de scurgerea continuă a anilor, se desprinde mereu, ca niște luceferi nemuritori, amintirea acelor, cari în viața această pământească, au știut să lumineze, cu lumina înțelepciunii lor, calea generațiilor viitoare și cari prin munca asiduă, încheșată în operele lor nemuritoare, au asigurat propășirea neamului lor de aceeași credință și lege.

Tot astfel se desprinde din negura vremurilor, măreața și nobila figură a Episcopului Ioan Popasu, căci el a fost ca un adevărat lucețar strălucitor și îndrumător al neamului, în epoca redeșteptării noastre ca națiune și ca viață bisericească. Căci iubirea sa învăpăiată față de neamul său, alipirea neclintită către biserica strămoșească, inima adânc simțitoare și mișcată de suferințele neamului său, elocvența-i împreună cu vocea-i sonoră, înfățișarea simpatică și voința-i tare și dâră în realizarea idealurilor naționale și bisericești, au făcut din el un adevărat apostol al neamului său.

Născut în anul 1808 din părinții Ioan și Stana, veniți în Brașov din comuna Vălenii de munte, studiile gimnaziale și le-a făcut la gimnaziul săsesc din Brașov și la cel romano-catolic din Sibiu, iar în anul 1832 a terminat studiile filosofice la Universitatea din Cluj. Sămțul creștinesc și viața evlavioasă a părinților săi, au avut influență hotărâtoare asupra sufletului lui Ioan Popasu, care simțând în el o înclinare spre preoție, o voce tainică, vocea conștiinței sale creștinești, îndemnându-l spre această carieră, s'a dus să-și câștige cunoștințele teologice la Facultatea teologică romano-catolică din Viena. Acolo în decurs de patru ani, a terminat, cu strălucit succes, studiile teologice și, întors în țară, a fost numit secretar de către fericitul

episcop al Ardealului Vasile Moga, iar în scurt timp, la anul 1837, înțelegând nobila sa misiune pentru biserica lui Hristos, și pentru ca să se poată dedica cu desăvârșire acestei misiuni, s'a hirotonit celib, întru presbiter.

În scurt timp a fost numit protopresbiter al tractului prim al Brașovului, unde pe lângă activitatea bisericească, a început și o fecundă activitate pe teren cultural și național.

Pentru luminarea și ridicarea culturală a poporului său, a depus o muncă și o străduință titanică. Poporul român era lipsit de focare de cultură românească, iar prima lui grijă a fost să organizeze școlile primare din Brașov și din comunele din tract. Dar reușind să organizeze aceste școli, prin aceasta nu și-a considerat îndeplinită misiunea sa pe teren cultural, ci fiind conștient că românii erau lipsiți de o școală secundară românească, și-a îndrumat activitatea spre umplerea acestui gol din viața culturală a poporului românesc din Transilvania. A început prin a cumpăra loc și a aduna bani pentru ridicarea unui gimnaziu românesc. În anul 1851 a și înaintat actele pentru aprobarea construcției, dar i-s'au respins din partea Consistorului, până ce va arăta fondurile existente pentru construirea și întreținerea gimnaziului. Fonduri nu avea de unde să arate, dar totuși nu a descurajat, ci a insistat astfel că însuși Mitropolitul Andrei Șaguna a călătorit la Brașov pentru cercetarea cauzei înființării gimnaziului. Protopopul Popasu nu a putut să-i prezinte altceva, decât hotărârea fermă și nobila sa voință de a înființa gimnaziul. Și în adevăr, în urma strădaniilor depuse, în scurt timp a adunat fondurile necesare și a ridicat gimnaziul românesc cu 8 clase, dela care s'au împărțit cu lumina culturii românești atâția fii de români din Transilvania.

Tot atât de mult ca și de viața culturală a românilor, s'a interesat și de viața lor națională. Situația de inferioritate a neamului său, umilințele și suferințele ce trebuia să le îndure, i-au mișcat atât de mult inima sa simțitoare, încât făcându-se părtaș acestor suferințe, a luat parte la cele mai însemnate momente din viața noastră națională, cum a fost epocala adunare a Românilor din Transilvania, în ziua de 3/15 Mai 1848, pe câmpia Libertății dela Blaj, fiind ales secretarul acestei adunări. Ales apoi membru în deputațiunea însărcinată cu înaintarea petițiunii la împăratul, călătorește, împreună cu marele nostru literat I. Maiorescu, cu Tr. Laurean și cu Lemény la Insbruck, în Tirol, spre a înmâna petițiunea împăratului Ferdinand. Nu mult după aceea, trimis din partea comitetului permanent național călătorește cu ceilalți deputați români din Ungaria,

Banat și Bucovina, pentruca împreună să înainteze împăratului Francisc Iosif I, petiția care cuprindea dorințele Românilor din Transilvania, între cari era și restaurarea vechei Mitropolii ortodoxe, ceea ce s'a realizat în anul 1864.

Dragostea nemărginită față de biserică și dorința de a se pune cât mai mult în serviciul ei, l-au îndemnat ca în anul 1863 să între în tagma monahală, fiind înaintat la demnitatea de arhimandrit, iar când marelui Mitropolit Andrei Șaguna i-a reușit să reînființeze vechea Mitropolie și cu ea și Episcopia Caransebeșului, cunoscând prea bine activitatea lui fecundă, nobleța sufletească și dragostea lui de Biserică, a propus împăratului să fie denumit de episcop al Caransebeșului, arhimandritul Popasu, ceea ce s'a și întâmplat în 6 Iulie 1865. În 15 August a fost hirotonit episcop în biserica din Rășinari, iar în 31 Octomvrie a fost introdus și întronat în reînființata Episcopie a Caransebeșului.

Acum începe pentru el o nouă viață sbuciumată, plină de griji și de frământări sufletești, pentru a reorganiza vechea Episcopie a Caransebeșului unde nu găsisese, decât câteva case ruinate.

Încă în anul întronării sale a înființat și organizat institutul teologic, pentru pregătirea preoților. Iar precum odinioară s'a îngrijit pentru ridicarea culturală a poporului din tractul Brașov, tot astfel s'a îngrijit și aici pentru luminarea poporului, în care scop a înființat institutul pedagogic diecezan, pentruca să-și formeze învățătorii necesari luminării poporului dela sate. Acești învățători au fost pregătiți de profesori cari au fost trimiși de fericitul Episcop, ca bursieri, la cele mai renumite seminarii pedagogice din Germania. Pentru nevoile Episcopiei și pentruca opera de răspândire a culturii românești să se poată realiza, a înființat o tipografie și un organ de publicitate, Foia Diecezană, cari dănuiesc și până în ziua de astăzi.

Deosebitele lui merite pe toate terenurile de activitate, precum și cunoscutele sale calități sufletești, au contribuit ca după moartea marelui Șaguna, să fie ales de congresul electoral din 1874, ca mitropolit, dar guvernul țării, din cauza sentimentelor sale prea naționaliste, nu a recomandat împăratului alegerea spre confirmare, astfel că a rămas mai departe episcop al Caransebeșului, până la moartea sa, întâmplată la 5/17 Februarie 1889 și a fost înmormântat, de către episcopul Aradului Ioan Mețianu, în biserica sfântului Ioan din Caransebeș, înaintea ușilor împărătești.

Astfel, după o muncă rodnică, după o viață sbuciumată și plină de griji pentru biserica lui

Hristos și pentru propășirea neamului său, s'a stins din viață și a trecut la cele eterne, ceea ce a fost Episcopul Ioan Popasu. Cu toate acestea putem afirma că Episcopul Popasu trăește și astăzi în mijlocul nostru, trăește prin operele realizate și în cari este încheată strădania muncii lui de ani de-a rândul. Căci deși omul este muritor și trebuie să parăsească această lume a grijilor și a frământărilor sufletești, se poate face totuși nemuritor prin operele ce le va săvârși în cursul vieții sale, căci prin operă trăește autorul. Episcopul Popasu s'a făcut nemuritor prin operele realizate de dânsul și de aceea în adevăr trăește și azi în mijlocul nostru și va trăi prin operele lui, în vecii vecilor.

Pr. Ștefan Bololoiu

Ș T I R I

Bucurie la frații Români din Iugoslavia.

Acum câteva săptămâni am auzit îmbucurătoarea veste că dl Victor Cădere a revenit în postul său de ambasador al României la Belgrad. D-Sa ocupase și mai înainte această demnitate, dar a fost chemat în țară să ocupe alta, pe aceea de Rezident Regal al Constanței. Bucuria fraților noștri e sporită cu a noastră, când vedem pe dl Victor Cădere acolo unde este mai indicat!

Inițiativă frumoasă. În Caransebeș se inaugurează astăzi cantina înființată pe lângă școala primară pe seama elevilor săraci dela respectiva școală din localitate. Cantina de aici dă zilnic hrană la 50 copii. Asemenea treabă am văzut și în comuna Zăguzeni. Inițiativa — a cui va fi — servește de laudă conducătorilor de școale, deci învățătorimii.

Predici în Catedrală. În Dumineca lăsatului de carne a predicat părintele *Gheorghe Vior*, azi predică păr. *Petru Toma*.

Pentru Muzeul eparhial ni-a dăruit păr. Cornel Pițigoi actualul conducător al Librăriei și Tipografiei diecezană o psaltichie tipărită cu litere cirilice la Buzău în 9 Octomvrie 1856!

Mulțumirile noastre!

Alte cununii de concubini, în Berini. Luăm cu plăcere notă că și în comuna Berini, păstorită de tânărul preot Ilie Miciuru creștinii iau, în căsnicia lor, binecuvântarea Bisericii lui Hristos. În mai puțin de doi ani păr. Miciuru, ajutat numai de puterea cuvântului dumnezeesc, a cununat 23 perechi concubini. Laudă lor și mulțumită lui Dumnezeu!

Concurs

† **Preotul Nicolae Corneanu din Apadia** a adormit în Domnul Miercuri în 15 Februarie a. c., în Caransebeș. Inmormântarea s'a făcut Vineri în cimitirul din Apadia, unde a păstorit în cinste timp de jumătate veac. Răposatul a fost distins cu brâu roșu și blane roșii, multă vreme a fost deputat sinodal, bucurându-se de largă stimă și prietenie.

Dumnezeu să-l așeze în ceata aleșilor Săi!

† **Preotul Isidor Saberca din Panciova** încă a trecut la vecnicie. Originar din Prilipeț, în anii din urmă s'a străduit mult să înjghebeze din averea lui părintească o Casă Națională în satul natal.

Dumnezeu să-i dea iertare de păcate, primindu-i jertfa curată!

Mulțumită publică. Conducerea bisericii ort. rom. din Luncavița aduce și pe această cale mulțumiri bunului creștin Nicolae Stănescu din comuna Ciuta pentru molitfelnicul — în valoare de 1040 Lei' — ce a binevoit să-l doneze sfintei noastre biserici. *Pr. Petru Moisescu.*

Cărți, reviste.

Apărute:

Dr Aurel Cosma: *Din trecutul Românilor Timișoreni.* Cuprinde o seamă de date din trecutul bisericii ortodoxe din Timișoara. Chipuri de protopopi ca acel Vasile Georgevici, vechea biserică de lemn și câteva momente mai de seamă din viața protopopului Georgevici constituie întreg conținutul cărții, o lectură interesantă, datorită zelului neadormit al d-lui A. Cosma din Timișoara.

Dr Nicolae Neaga: *Vechiul Testament în gândirea românească.* Este o broșură de abia 20 de pagini, apărută în „Biblioteca Biblică” din Sibiu. Autorul ne plimbă în cele câteva pagini în toată filosofia românească dela „Invățăturile” Domnului Neagoe Basarab și până la filosofia lui Lucian Blaga, marcând pretutindeni urmele și pecetea Vechiului Testament.

Ambele cărți, lectură interesantă pentru preoți.

In curs de apariție:

Tradiția dogmatică ortodoxă: Prof. Dr. Petru Rezuș

Viața și opera protopopului Ioan Tomiciu: Prof. Constantin Rudneanu.

Piatra de sminteală a bisericii: Prof. Gheorghe Cotoșman.

Cosmogonia biblică și teoriile științifice: Prof. I. Firca

Monografia Eparhiei Caransebeșului: N. Cornean.

Apostolul Ediția de Sibiu

se poate comanda la Librăria Diecezană.

În baza ord. Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 6925 B. din 1938, Consiliul parohial ort. rom. din comuna Măidan Jud. Caraș, eșerie concurs pentru ocuparea postului de paroh de clasa II-a la parohia a II-a devenită vacantă prin moartea preotului Nicolae Câmpian, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în Foaiă Diecezană.

Beneficii:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 32 jugăre.
2. Un intravilan de 400 stj. □.
3. Stola uzitată.
4. Casă parohială nu este, de acesta se va îngriji alesul paroh.
5. Toate impozitele după beneficiile sus arătate cad în sarcina preotului.
6. Preotul ales este îndatorat a catihiza la școlile primare fără remunerațiune.
7. Concurenții calificați pentru parohia de cl. II-a având binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop diecezan, își vor înainta cererile de recurs adresate consiliului parohial ort. rom. din Măidan, Prea Onoratului Oficiu ProtPRESBITERAL al Oraviței.

8. Concurenții se vor prezenta în vre-o Duminică sau sărbătoare, cu aprobarea Prea Onoratului Domn ProtPRESBITER tractual, în sfânta noastră biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie, însă nicidecum în ziua alegerii.

Măidan, din ședința consiliului parohial ținută la 21 Noemvrie 1938.

Președinte:

Aureliu Iana
paroh

Notar:

I. D. Chirtoc
învățător.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral. *Virgil Musta.*

Nr. 5 ex 1939.

Acest concurs se aprobă și se publică cu aceea că — în baza dispozițiilor cuprinse în aliniatul ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza decisului consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ridicat și la valoare de concluz Sinodal, cu concluzul Nr. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere decisiunea Consistorului mitropolitan Nr. 358/1928 din 13 Noemv. 1929 — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta birul parohial, care este parte integrantă și legală a dotațiunii preoțești.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial, ținută în 31 Ianuarie 1939.

Episcopul:

3—3

† **VASILE**

În baza ord. Venerabilului Consiliu eparhial Nr. 7667 B. ex 1938, pentru ocuparea postului de preot în parohia de cl. II-a din Socolari, protopresbiteratul Bise-

ricii-Albe, se publică din nou concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în Foaia Diecezană.

Beneficii:

1. Sesiunea parohială constatătoare din 64 jugăre.
2. In lipsă de casă parohială alesul preot se va îngriji de locuință.
3. Stola uzitată.
4. Bir nu este.
5. Dările după sesiunea parohială le va plăti preotul ales.
6. Alesul preot va catehiza la școala primară fără altă remunerațiune.

Concurenții calificați pentru parohii de cl. II-a având binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop diecezan, își vor înainta cererile de concurs, consiliului parohial ort. rom din Socolari, prin Prea onor. Oficiu protopresbiter al Bisericii-Albe în Răcășdia.

Candidații se vor prezenta în vre-o Duminică sau sârbătoare, cu încunoștințarea Prea Onor. Domn Protopresbiter tractual, în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în tipic, cântare și oratorie, dar nicidecum în ziua alegerii.

Socolari, din ședința Consiliului parohial ținută la 31 Decembrie 1938.

Președinte:

Ștefan Ania

adm. parohial.

Notar:

Ioan Duma

invățător.

In conțelegere cu mine: *Ioan Oravițan protopresbiter.*

Nr. 235 B. ex 1939.

Acest concurs se aprobă și se publică cu aceea, că — în baza aliniatului ultim al §-ului 29 din Regulamentul pentru parohii și în baza deciziei consistorial ddo 3 Martie 1914 și respective 14 Aprilie 1914 Nr. 3058 B. ex 1914, ridicat și la valoare de concluz Sinodal, cu concluzul Nr. protoc. 33 ex 1914, precum și avându-se în vedere deciziunea Consistorului mitropolitan Nr. 358/1928 din 13 Noemv. 1929 — se enunță obligamentul credincioșilor de a presta și birul parohial, care este o parte integrantă și legală a dotațiunii preoțești.

Caransebeș, din ședința Consiliului eparhial, ținută la 31 Ianuarie 1939.

3—3

Episcopul:

† **VASILE**

INȘTIINȚARE

Termenul pentru înaintarea ofertelor la Consiliu eparhiei ort. rom. a Caransebeșului în Caransebeș, în ce privește cumpărarea celor 75 m. ³ trunchi de stejar din pădurea de lângă Făget a Episcopiei Caransebeșului, pe baza celor publicate sub Nr. 259 E 1939 în Nr. 3 și 4 a „Foi Diecezane din anul 1939, s'a prelungit până inclusiv 25 Februarie 1939.

Caransebeș în 6 Februarie 1939.

Consiliul eparhial

Publicațiune de licitație.

Nr. 939 E. ex 1939.

În baza deciziunei Consiliului eparhiei ort. rom. a Caransebeșului din 14 Februarie a. c. Nr. 939 E. ex 1939 se publică licitație cu oferte închise pentru darea în întreprindere a lucrărilor de zidire a unei case în Buziaș, str. Avram Iancu Nr. 22—23 și a celorlalte lucrări, specificate în actele de zidire, eventual numai a unei părți a acestor lucrări din urmă.

Planul, devizul de spese și condițiunile de licitație se pot vedea în cancelaria secției economice a Consiliului eparhial în Caransebeș, în cursul orelor oficiale.

Concurenții vor înainta deodată cu ofertele închise și vadiul de șeasă (6) % din suma de 737.000 lei, adică din valoarea totală a lucrărilor după devizul de spese și anume în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Afară de aceea se va reține câte zece (10) % din fiecare rată, devenită scadentă, din prețul lucrărilor.

Antreprenorul, căruia i se va adjudeca lucrarea, va solvi proiectantului prețul elaboratelor acestuia în sumă de 22.000 (douăzecișidouămii) lei și va suporta impozitul proporțional după contract, cât și toate celelalte sarcini cuprinse în condițiunile de sarcini.

Concurenții nu pot pretinde nici diurne, nici spese de deplasare, nici altfel de spese.

Consiliul eparhiei ort. rom. a Caransebeșului și-a rezervat dreptul a decide liber asupra ofertelor ce vor intra, fără considerare la rezultatul licitației și a da lucrările spre executare acelu antreprenor în care va avea mai mare încredere sau eventual a respinge toate ofertele fără nici o motivare.

Ofertele specificate, închise și sigilate, au să intre în cancelariile diecezane din Caransebeș pe adresa „Consiliului eparhiei ort. rom. a Caransebeșului“ până inclusiv Marți în 7 Martie 1939.

Caransebeș din ședința, Consiliului eparhial, ținută în 14 Februarie 1939.

Episcopul:

† **VASILE**

1—3

Au sosit și se află de vânzare la Librăria noastră Diecezană:

MOLITFELNICE

și

Dumnezeeștile Liturghii

(LITURGHIER) — ediția nouă.

Una Locomobilă

de 7 cai putere marcă franceză se vinde din mână liberă.

Informațiuni la Tipografia și Librăria Diecezană.

TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DICEZANĂ

CARANSEBEȘ

cu legătorie proprie

FONDATA ÎN
ANUL 1885.

FONDATA ÎN
ANUL 1885.

Are spre vânzare în condițiuni avanta-
joase, ca execuție, material și preț, obiecte
bisericești ca: potire, cruci, cruci porta-
tive pentru molitfelnice, policanđre, cădel-
nițe, clopoței, còpii, bureți speciali pentru
sf. antimis, sfeșnice, căldărușe, cutii pen-
tru sf. mir, discuri, stelute candelu cu
suport, candelu fixe, chivoturi din lemn
și metal, icoane din metal, prăznicare,
steaguri bisericesti, evangeliu de lux
legate în metal, cărți de ritual, etc. Prin
legăturile directe ce le avem cu fabri-
cile cele mai renumite, putem procura
Onoratelor comune bisericesti orice obiect
bisericesc comandat. Primim spre repa-
rare, reaurire și reargintare,
potire, cruci precum și tot felul de alte
obiecte bisericesti, cu prețuri moderate.